

Oslo, 13. november 2014

Høring om revidering av gjeldende våpeninstruks for politiet Høringsuttalelse fra Samfunnsviterne

Samfunnsviterne viser til høringsbrev av 18.08.2014 om våpeninstruks for politiet fra Justis- og beredskapsdepartementet. Her følger Samfunnsviternes høringsuttalelse.

Om forslag til revidering av gjeldende våpeninstruks - høringsbrevets punkt 3.1 til 3.6

Samfunnsviterne anser det som positivt at departementet gjennomfører en revidering av gjeldende våpeninstruks datert 1. august 1989. Som det påpekes i høringsbrevet inneholder gjeldende instruks skranker mot overholdelse av internasjonale konvensjoner og hindre mot effektivt samarbeid mellom politi og forsvaret. I tillegg har kriminalitetsbildet i Norge utviklet seg, og politietatens virksomhet organisert seg slik at det er behov for å flytte bevæpningskompetansen ned på operasjonsledernivå i akutt farlige situasjoner. Samfunnsviterne støtter derfor forslagene til endring i høringsbrevets følgende punkter:

- 3.1 Endring av våpeninstruksens virkeområde
- 3.2 Endring av våpeninstruksens rettslige forankring
- 3.3 Endring i væpningskompetansen
- 3.4 Klargjøring av vilkårene for å kunne bruke skytevåpen
- 3.5 Forankring av forsvarets våpenbruk ved håndhevingsbistand
- 3.6 Endring i reglene for rapportering av våpenbruk

Om forslag til endring i bevæpningspraksisen i norsk politi – høringsbrevets punkt 4

Både Gjørv-kommisjonen og Politianalysen, samt en rekke andre utredninger etterlyser et politi og en justissektor som jobber mer kunnskapsbasert. Politianalysen definerer kunnskapsbasert arbeid på følgende måte (NOU 2013: 9 s. 22);

Et sentralt kjennetegn ved de dyktigste organisasjonene er at de arbeider kunnskapsbasert. For å oppnå det må organisasjonen ha tilstrekkelig informasjon, informasjonen må spres til dem som trenger den, og man må være i stand til å analysere informasjonen, gjøre sammenligninger og forstå forskjeller. Relevant informasjon må foredles til praktisk anvendbar kunnskap,

forståelse av hva som skjer og hvilke tiltak som kan ha effekt. Gode analyser er avgjørende for å løse oppgavene på en hensiktsmessig og kunnskapsbasert måte. I politiets tilfelle gjelder det f.eks. å ha kunnskap om kriminalitetsbildet, å kjenne risikomiljøer, -steder og tidspunkter og å ha kunnskap om tilgjengelige metoder som har fungert andre steder.

Justis- og beredskapsdepartementet skriver i sitt høringsbrev at mandatet til Myhrer-utvalget, som utredet behovet for endringer i den gjeldende våpeninstruksen, var avgrenset mot spørsmålet om generell bevæpning av politiet, og at utvalgets fremlegg til ny våpeninstruks var tuftet på det gjeldende prinsippet om et ubevæpnet politi. Årsaken til at forslaget til ny våpeninstruks nå likevel åpner for en generell bevæpning av politiet er at det i regjeringsplattformens s. 17 står at regjeringen vil «[å]pne for generell bevæpning i de politidistrikter der politiet selv mener det er den beste løsningen». Samfunnsviterne stiller seg kritiske til at departementet nå foreslår å innføre generell bevæpning av politiet, uten at forslaget er tuftet på forskning.

Det fremstår ikke som om bakgrunnen for å åpne for generell bevæpning av politiet er fundert verken på kunnskap om *behovet for* eller *effektene av* en generell bevæpning av politiet. Myhrerutvalget hadde ikke disse problemstillingene som en del av sitt mandat, og utreder dermed ikke dette i sin rapport. Samfunnsviterne kan ikke se at det i nevneverdig grad er utredet hvilket problem generell bevæpning av politiet er ment å løse. Det er heller ikke utredet hvilke potensielle konsekvenser generell bevæpning av politiet kan få i tilknytning til det foreliggende forslaget til generell bevæpning av politiet. Kunnskapsgrunnlaget som ligger til grunn for forslaget om generell bevæpning av politiet fremstår som svakt.

Forskning fra Politihøgskolen viser imidlertid en rekke negative konsekvenser som følger av generell bevæpning av politiet. Professor Johannes Knutsson har over en årrekke gjort komparative studier av norsk og svensk politi. Han konkluderer med at antall løsnede skudd fra politipatruljer, og antall skadede fra situasjoner der politiet har benyttet skytevåpen er langt lavere i Norge sammenlignet med Sverige¹, der politiet har generell bevæpning. Det kan heller ikke dokumenteres at norsk politi blir bedre beskyttet av generell bevæpning. Datagrunnlaget for disse hendelsene i Norge er svakt, men vi vet at i de mest alvorlige hendelsene, der politifolk har blitt skadet som følge av våpenbruk har også politiet selv vært bevæpnet. Samfunnsviterne stiller seg kritiske til at det tas en beslutning om generell bevæpning av politiet uten at denne er fundert på et tilstrekkelig godt kunnskapsgrunnlag.

¹ Kontrollert for befolkningstall.

Det sivile preget på politiet er et særtrekk ved det norske samfunnet. Før man gjennomfører den irreversible handlingen det vil være å fjerne dette særtrekket, bør det ligge et gjennomarbeidet kunnskapsgrunnlag til grunn for avgjørelsen.

Samfunnsviterne støtter ikke Justis- og beredskapsdepartementets forslag om å åpne for generell bevæpning av politiet.

Med vennlig hilsen

Samfunnsviterne

Gunn Elisabeth Myhren

Generalsekretær